

гжєрєтпознавствво

DOI: <https://doi.org/10.31110/consensus/2024-04/155-176>

УДК (UDC) 930.253-047.44 : [352.075:94] (477.73)

CONTENT CHARACTERISTICS OF THE ‘OFFICE OF THE MYKOLOAIV MILITARY GOVERNOR’ FOND THROUGH THE LENS OF CONTENT ANALYSIS

Kostyantyn Kartuzov*

Abstract

This article explores the content characteristics of the archival fond ‘Office of the Mykolaiv Military Governor’ (1805-1901), preserved at the State Archive of Mykolaiv Oblast, as well as a portion of the fond housed at the Central State Historical Archive of Ukraine in Kyiv

The introduction of modern digital technologies into the fields of science and archival studies opens up new opportunities for the efficient analysis of large volumes of documents, paving the way for advancements in Ukrainian research. The use of automation tools and qualitative-quantitative methods, such as content analysis, significantly simplifies thematic systematization and enables more unbiased and objective assessments of historical processes.

The author focuses on the systematization of documents and the analysis of the key areas of activity of the Office of the Military Governor through the method of content analysis. The application of modern digital tools, particularly *Voyant Tools*, and data science methods allowed for the identification of thematic blocks, the frequency of key terms, and temporal trends. The study covers the administrative, military, social, educational, cultural, and economic activities of the region. Special attention is given to formerly classified materials that illuminate issues of police surveillance, crime control, and socio-political processes in the second half of the 19th century.

The adopted approach not only reconstructs the key aspects of the Office’s functioning but also integrates data science methods into the study of historical sources, fostering a deeper understanding of the socio-economic development of Southern Ukraine during the specified period.

Keywords: military governor, 19th century, archival studies, State Archive of Mykolaiv Oblast, Central State Historical Archive of Ukraine, archival science, archival documents, content analysis, data science, data analytics, digital technologies, historical sources

* PhD student at the Department of History, Petro Mohyla Black Sea National University; Deputy Director for Core Activities of the State Archive of Mykolaiv Oblast (Mykolaiv, Ukraine); e-mail: kartuzov@ukr.net
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2054-7236>

**ЗМІСТОВІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ФОНДУ «КАНЦЕЛЯРІЯ МИКОЛАЇВСЬКОГО
ВІЙСЬКОВОГО ГУБЕРНАТОРА» ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ КОНТЕНТ-АНАЛІЗУ****Костянтин Картузов*****Анотація**

У статті досліджуються змістові характеристики архівного фонду «Канцелярія Миколаївського військового губернатора» (1805–1901 рр.), що зберігається у Державному архіві Миколаївської області, а також частина фонду, яка знаходиться у Центральному державному історичному архіві України, м. Київ.

Впровадження сучасних цифрових технологій у сферу науки й архівної справи створює нові можливості для ефективного аналізу великого обсягу документів, що відкриває нові перспективи для української науки. Використання інструментів автоматизації, якісно-кількісних методів вивчення документів, таких як контент-аналіз, значно полегшують тематичну систематизацію та дозволяють більш неупереджено й об'єктивно оцінювати динаміку історичних процесів.

Саме тому основна увага автора приділена систематизації документів та аналізу ключових напрямів діяльності Канцелярії військового губернатора за допомогою методу контент-аналізу. Використання сучасних цифрових інструментів, зокрема Voyant Tools і методів науки про дані, дозволило виявити тематичні блоки, частотність ключових термінів і часові тенденції. У дослідженні охоплено адміністративну, військову, соціальну, освітню, культурну й економічну діяльність регіону. Особливу увагу приділено колишнім секретним матеріалам, що висвітлюють питання поліцейського нагляду, боротьби зі злочинністю та суспільно-політичні процеси другої половини 19 ст.

Застосований підхід дозволяє не лише реконструювати ключові аспекти функціонування Канцелярії, але й інтегрувати методи науки про дані у дослідження історичних джерел, що сприяє глибшому розумінню соціально-економічного розвитку Південної України у зазначений період.

Ключові слова: військовий губернатор, 19 століття, архівна справа, Державний архів Миколаївської області, Центральний державний історичний архів України, архівознавство, архівні документи, контент-аналіз, наука про дані, датааналітика, цифрові технології, історичні джерела

Цитування: Картузов, К. (2024). Змістові характеристики фонду «Канцелярія Миколаївського військового губернатора» через призму контент-аналізу. *Консенсус*, 4, 155–176.

URL: <https://konsensus.net.ua/index.php/konsensus/article/view/138>

* аспірант кафедри історії Чорноморського національного університету імені Петра Могили, заступник директора з основної діяльності Державного архіву Миколаївської області (Миколаїв, Україна); e-mail: kartuzov@ukr.net ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2054-7236>

Постановка проблеми. Джерелознавчі дослідження відіграють важливу роль у вивченні історичних процесів, адже саме архівні матеріали є базовим інструментом реконструкції минулого. Впровадження сучасних цифрових технологій у сферу науки й архівної справи створює нові можливості для ефективного аналізу великого обсягу документів, що відкриває нові перспективи для української науки. Використання інструментів автоматизації, якісно-кількісних методів вивчення документів, таких як контент-аналіз, значно полегшують тематичну систематизацію та дозволяють більш неупереджено й об'єктивно оцінювати динаміку соціально-економічних, культурних та політико-адміністративних процесів.

Архівні фонди, зокрема документи «Канцелярії Миколаївського військового губернатора», є унікальним джерелом, вивчення яких потребує інтеграції традиційних та інноваційних методів дослідження. Це відкриває можливості не лише для розширення наукового розуміння історії Південної України, але й для активного впровадження інструментів науки про дані (датааналітики) в архівознавчі дослідження, що включає аналіз структурованих і неструктурованих даних. У цьому контексті метод контент-аналізу стає важливим інструментом для систематизації великого обсягу текстової інформації, виявлення тематичних акцентів та аналізу часових змін у діяльності установ, таких як Канцелярія Миколаївського військового губернатора.

Метою дослідження є систематизація та змістові характеристики фонду «Канцелярія Миколаївського військового губернатора» (ф. 230), а також аналіз ключових напрямів діяльності та пріоритетів Миколаївського військового губернатора, відображених у документах фонду, на основі методу контент-аналізу.

Огляд літератури. Монографії та наукові дослідження, присвячені діяльності Миколаївського військового губернаторства, формують важливу основу для аналізу досліджуваного архівного фонду. Роботи, присвячені історії Миколаївського військового губернаторства та відповідно його Канцелярії, спираються на низку праць, що охоплюють як історико-культурний, так і адміністративний контексти регіону. Зокрема, у збірці «Державотворці Миколаївщини від Григорія Потьомкіна до Миколи Круглова»¹ розглянуто основні етапи державного управління та роль видатних постатей у розвитку Миколаївщини. Це видання є важливим довідковим джерелом для дослідження діяльності військового губернаторства в регіоні.

Особливо слід відзначити працю Лариси Левченко², яка висвітлює адміністративні, соціальні й економічні аспекти функціонування Канцелярії губернатора. Авторка акцентує увагу на ролі військових губернаторів як представників центральної влади у регіоні та координаторів місцевих ініціатив. Її

¹Левченко Л.Л. та ін. (уклад.). Державотворці Миколаївщини від Григорія Потьомкіна до Миколи Круглова. Миколаїв: Вид. Шамрай П.М., 2010. 64 с.

²Левченко Л.Л. Історія Миколаївського і Севастопольського військового губернаторства (1805-1900): навчальний посібник. Миколаїв: Видавництво МДГУ ім. П. Могили, 2006. 300 с.

дослідження ґрунтується на широкому використанні матеріалів фонду «Канцелярія Миколаївського військового губернатора» й аналізу справ фонду.

Перші спроби аналізу фонду у тематичному розрізі у фаховій статті³ здійснив Костянтин Картузов, зосередивши увагу на документах, які розкривають питання формування, функціонування й особливостей діяльності навчальних закладів Миколаєва у 19 ст. У тезах молодий дослідник розкрив процес формування губернаторського фонду в архівосховищі Держархіву Миколаївської області⁴.

Методологія дослідження. Контент-аналіз є методом дослідження, що дозволяє систематично аналізувати текстову інформацію для виявлення певних тематичних, концептуальних чи лінгвістичних характеристик. Основна суть методу полягає у формалізації текстів, їх класифікації за тематичними групами та виявленні частотності ключових термінів. Контент-аналіз широко використовується при вивченні історичних джерел, оскільки забезпечує об'єктивний підхід до аналізу великих обсягів текстових даних. Контент-аналіз дозволяє визначити основні теми та напрями досліджуваних текстів, виявити часові тенденції у змісті документів, уникнути суб'єктивізму за рахунок стандартизованих підходів до аналізу.

Методологія контент-аналізу у контексті історичних досліджень розглядається у роботах Наталії Костенко та Валерія Іванова⁵, Тетяни Білецької⁶, Наталії Салтан⁷, які стали нам дороговказом у використанні зазначеного дослідницького інструменту. Так, рекомендації Т. Білецької щодо формалізації текстів і застосування алгоритму контент-аналізу, стали у нагоді при систематизації документів досліджуваного нами фонду, дозволили виявити ключові тематичні групи та тенденції в їхньому змісті.

Основою для аналізу стали описи фонду, які були переведені у машиночитаний формат, що дало змогу створити структурований CSV⁸ (*.csv)-

³ Картузов К. Навчальні заклади Миколаєва у документах фонду «Канцелярія Миколаївського військового губернатора» (Державний архів Миколаївської області). *Старожитності Лукомор'я*. 2024. № 4. С. 20–31. DOI: <https://doi.org/10.33782/2708-4116.2024.4.278>

⁴ Картузов К.М. Формування фонду «Канцелярія Миколаївського військового губернатора» у Державному архіві Миколаївської області. *Історія України та Європи в контексті збереження європейських цінностей*: міжнародна наукова конференція (8 листопада 2024 р., м. Миколаїв). Миколаїв: Вид-во ЧНУ імені Петра Могили, 2024. С. 125–127.

⁵ Костенко Н.В., Іванов В.Ф. Досвід контент-аналізу: Моделі та практики. Київ: Центр вільної преси, 2003.

⁶ Білецька Т.В. Контент-аналіз як метод дослідження історичних джерел (на основі аналізу публікацій газети «Кліо» – друкованого органу історичного факультету Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка). *Освіта, наука і культура на Поділлі*. 2016. Т. 23. С. 354–360.

⁷ Салтан Н.М. Використання контент-аналізу в дослідженнях з історії профтехосвіти. *Збірник наукових праць [Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди]. Серія: «Історія та географія»*. 2011. Вип. 41. С. 143–146.

⁸ CSV (Comma-Separated Values) – це формат текстового файлу, що використовується для представлення табличних даних, де кожен рядок є окремим записом, а поля розділяються комами. Цей формат формалізовано у RFC 4180, який визначає стандарти для структури CSV-файлів, включаючи використання ком як роздільників, подання тексту у лапках та управління спеціальними символами.

файл для подальшої обробки. У процесі аналізу застосовувалися програмні інструменти Voyant Tools⁹ для автоматизації обробки текстових даних та їх візуалізації.

Застосування вказаної методології та програмного забезпечення дозволило отримати об'єктивні результати та забезпечити високу точність і надійність аналізу описів фонду.

Виклад матеріалу. Архівні документи є важливим джерелом для дослідження історії, адже вони відображають ключові події, процеси й аспекти життя суспільства. Фонд «Канцелярія Миколаївського військового губернатора» є цінним джерелом для вивчення соціально-економічного та культурного розвитку Південної України 19 ст. Завдяки значному обсягу інформації, документи фонду дозволяють реконструювати адміністративну, військову, освітню й інші сфери діяльності у розвитку регіону.

Фонд формувався протягом майже століття, відображаючи еволюцію розвитку регіону. Документи фонду охоплюють період з 1805 по 1901 роки. До складу фонду входять укази, обіжники, розпорядження Сенату, Міністерства внутрішніх справ, листування, а також документи щодо оборони, благоустрою, соціального забезпечення, економічного розвитку краю тощо.

Зберігання фонду розподілено між двома архівними установами: Державним архівом Миколаївської області, де наразі зберігається 11 964 одиниці за період 1805–1901 років¹⁰, та Центральним державним історичним архівом України, м. Київ, де налічується 476 одиниць зберігання¹¹.

Документи вперше надійшли до Миколаївського окружного архівного управління у 1926 р. в кількості 14 636 справ. Фонду було присвоєно номер 230 та назву «Канцелярія Миколаївського військового губернатора, м. Миколаїв Херсонського повіту та губернії»¹².

Основна частина фонду в Миколаєві формувалася протягом майже століття й охоплює широкий спектр документів: адміністративні розпорядження, листування, звіти, матеріали про благоустрій, економічний розвиток, освіту та культуру. Проте фонд зазнав значних втрат під час Другої світової війни. У період нацистської окупації з архіву було вивезено або знищено понад 2 000 справ, зокрема документи першої половини 19 ст.

Менша частина фонду, яка зберігається у Києві, містить матеріали, що у радянський період мали статус секретних. У 1956 р. ці документи, які містили відомості про робітничий рух, поліцейський нагляд і суспільно-політичні процеси,

⁹ Voyant Tools – це веб-застосунок (<https://voyant-tools.org>) з відкритим кодом для аналізу текстів, який підтримує наукове читання та інтерпретацію текстів або корпусів. Voyant Tools дозволяє аналізувати як онлайн-тексти, так і завантажені користувачами документи.

¹⁰ Описи фондів давніх актів (періоду до 1917 року) // Державний архів Миколаївської області. URL: <https://archive.mk.ua/nda/funds-until-1917/>

¹¹ ЦДІАК України. Внутрішній архів установи. Справа фонду № 356. Арк. 17.

¹² ДАМО. Внутрішній архів установи. Справа фонду 230.

були розсекречені та переведені на загальне зберігання. Попри втрати та розподіл, фонд залишається унікальним джерелом для реконструкції ключових процесів регіонального розвитку.

Процес формування основних тематичних блоків у статті ґрунтувався на аналізі архівних описів фонду. Основними критеріями були тематична спрямованість документів, їхній зміст, структура та частота згадуваних тем. Також враховувалися ключові функції та напрями діяльності канцелярії, що відображені у документах.

Важливим етапом була класифікація документів за видовою ознакою (укази, звіти, листування) та темами (адміністративна, соціальна, економічна спрямованість). Додатково зверталася увага на хронологічний розподіл матеріалів, що дало змогу прослідкувати зміни у пріоритетах діяльності канцелярії. Метод контент-аналізу дозволив забезпечити систематичний підхід до обробки великого обсягу інформації, що стало основою для виокремлення дев'яти тематичних блоків, кожен з яких висвітлює важливі аспекти роботи фондоутворювача.

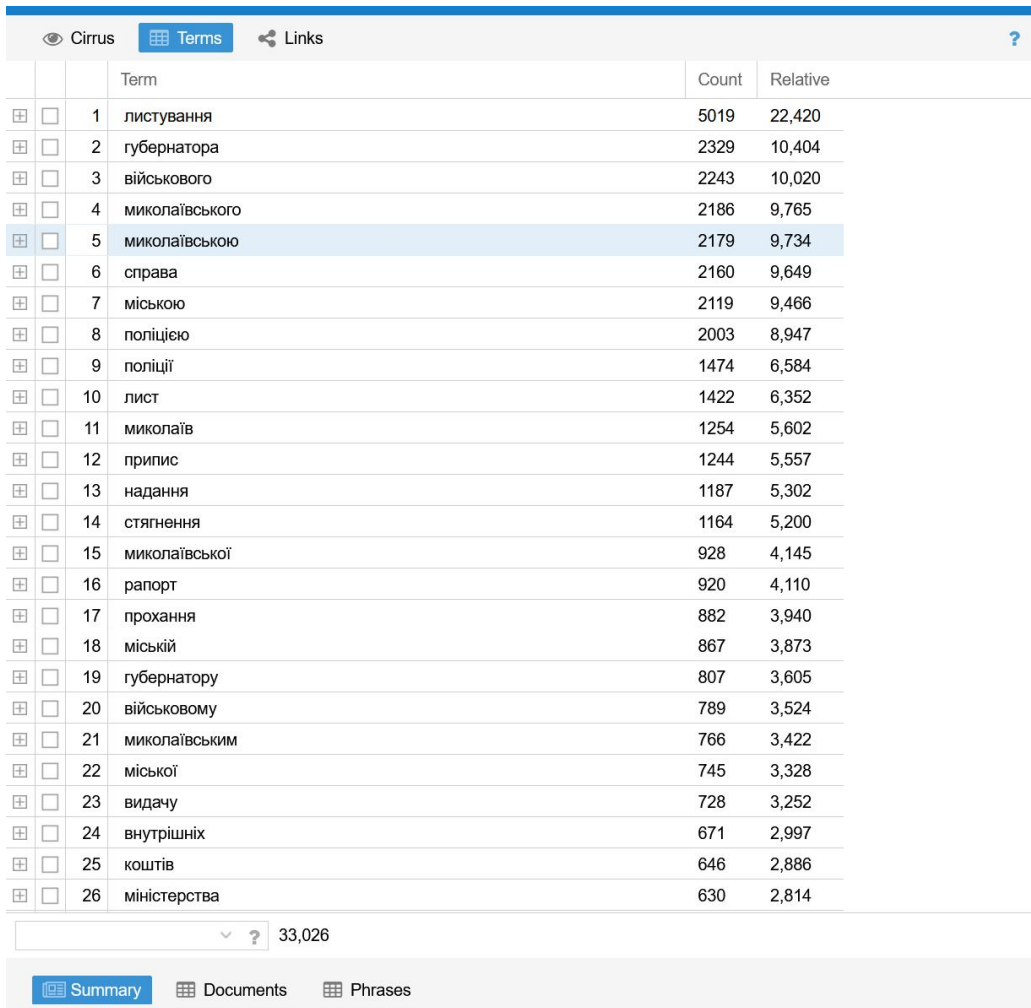
Для проведення аналізу фонду використано CSV-файл, який містив структуровану інформацію у вигляді номерів справ і назв, що описують їхній зміст. Цей файл було завантажено у програму (вебсервіс) Voyant Tools, що дозволило виконати автоматизований текстовий аналіз. Програма обробила дані, перетворивши текст описів у цілісний масив для подальшого дослідження.

У процесі роботи програма Voyant Tools виконала токенизацію¹³ тексту, тобто розбила його на окремі слова, та лематизацію¹⁴, зводячи слова до їх базових форм. Це дозволило зосередитися на суттєвих термінах, вилучивши слова, які не несуть змістовного навантаження, такі як прийменники чи сполучники.

На представленому рис.1 відображено результати аналізу частотності ключових слів у текстовому корпусі досліджуваного фонду. Таблиця містить інформацію про найчастіше вживані терміни – стовбчик Count (кількість), кількість їх згадок, а також відносну частоту в тексті – стовбець Relative (відносна частота). Count – це абсолютна кількість згадок певного терміна у текстовому корпусі. Цей показник відображає, скільки разів конкретне слово зустрічається у документах фонду (у нашому випадку – в описах). Наприклад, термін «листування» має найвищий показник – 5 019 згадок, що вказує на домінуючу роль цього виду

¹³ *Токенизація тексту* – це процес розбиття тексту на менші одиниці, які називаються токенами. Залежно від завдання, токенами можуть бути окремі слова, речення, символи чи навіть частини слів. Цей процес є важливим етапом обробки тексту, оскільки дозволяє структурувати дані для подальшого аналізу. Наприклад, у сфері автоматичної обробки тексту токенизація використовується для підготовки даних до алгоритмів машинного навчання або пошукових систем.

¹⁴ *Лематизація (або лематизація)* – це процес приведення слова до його основної форми, яка називається лемою. Лема є стандартною чи словниковою формою слова. У традиційній лінгвістиці цей процес використовується для аналізу граматичних форм слова, щоб знайти його базову форму, незалежно від його відмінків, чисел чи часу. Наприклад, для слова «читав» лемою є «читати», а для «книгами» – «книга».

This corpus has 1 document with 223,862 total words and 33,270 unique word forms. Created about 4 days ago.

Vocabulary Density: 0.149

Readability Index: 22.372

Average Words Per Sentence: 79.4

Most frequent words in the corpus:

- листування (5019); губернатора (2329); військового (2243); миколаївського (2186); миколаївською (2179)

Рис. 1. Візуалізація «Список термінів корпусу / Corpus Terms¹⁵»
(складено програмою Voyant Tools на основі даних автора)

¹⁵ *Corpus Terms*, або *терміни корпусу* – це табличне представлення частотності вживання термінів у межах всього корпусу текстів. Цей інструмент дозволяє дослідникам систематизувати дані про повторюваність окремих слів або словосполучень, надаючи кількісні показники частотності, які допомагають виявити ключові поняття та теми в аналізованих текстах.

документів у корпусі. Relative – це відносна частота терміна, яка розраховується шляхом поділу абсолютної кількості згадок терміна Count на загальну кількість слів у корпусі та множення результату на 1 мільйон. Відносна частота дозволяє оцінити значимість терміна незалежно від обсягу корпусу, що особливо корисно для порівняння з іншими корпусами або аналізу трендів.

Таким чином, ці два показники дають змогу аналізувати текстові дані як в абсолютних, так і у відносних значеннях, надаючи комплексне уявлення про ключові терміни корпусу та їхню важливість у загальному контексті документів.

Після обробки даних програма провела частотний аналіз, визначивши кількість появ кожного терміна у тексті. Це дало змогу ідентифікувати найчастіше вживані слова й оцінити їхню відносну значущість у загальному тексті описів. Візуалізація дозволяє оцінити тематичну структуру фонду через призму частотності ключових слів, визначити домінуючі напрями діяльності установи та зробити висновки про її функціональні пріоритети.

Водночас програма дозволила побачити хронологічні тренди використання ключових термінів, що стало важливим для розуміння змін у тематиці справ фонду (див. рис. 2). Програмна візуалізація відображає графік, який демонструє розподіл частоти появи термінів у корпусі або документі. Ця функція дозволяє дослідникам аналізувати динаміку використання окремих слів чи термінів у різних документах або сегментах тексту за допомогою кольорових кривих, кожна з яких відповідає конкретному терміну. У верхній частині графіка розташована легенда, яка пояснює, які терміни позначені певними кольорами. За потреби можна вмикати або вимикати видимість певних термінів, натиснувши на них у легенді.

Цей інструмент є корисним для аналізу хронологічних або тематичних змін у текстах. Він дозволяє простежити, як змінювалися пріоритети чи акценти у змісті корпусу залежно від часу або контексту, що робить його особливо цінним для історичних, соціологічних і літературних досліджень.

На графіку, представленому на рис. 2, показано розподіл відносних частот вживання вибраних термінів у документах фонду за десятирічні сегменти, що охоплюють період з 1805 до 1902 року. Кожна крива на графіку відповідає певному терміну, а вертикальні осі представляють відносну частоту вживання (Relative), що вимірюється у пропорціях до загальної кількості слів у кожному сегменті.

Аналіз графіка демонструє кілька ключових тенденцій. Найвищу частоту вживання має термін «листування» (про що автор вже зазначав вище), який значно зростає у другій половині 19 ст. Це може свідчити про активізацію комунікаційної діяльності Канцелярії в цей період, зокрема через збільшення адміністративних та управлінських функцій. Також помітно часте вживання термінів «міською» та «поліцією», що підкреслює важливу роль Канцелярії у питаннях міського управління та забезпечення правопорядку.

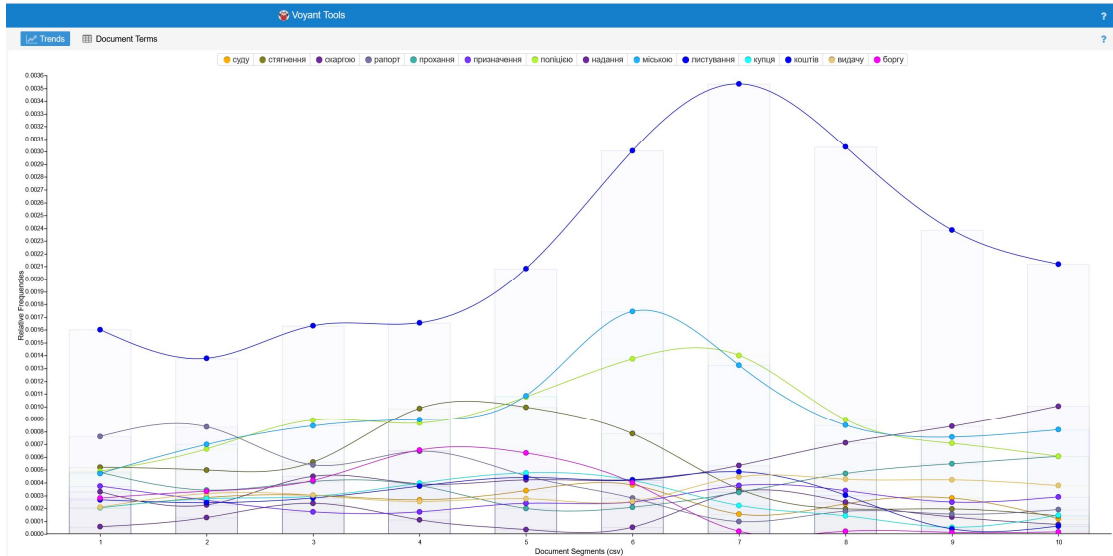

Рис. 2. Візуалізація «Тренди / Trends Кластер термінів»
(складено програмою Voyant Tools на основі даних автора)

Інші терміни, такі як «кошти», «борг» і «призначення», мають нижчі, але стабільні частоти вживання протягом усього періоду, що може свідчити про сталість їхньої тематичної значущості. Наприклад, термін «кошти» вказує на фінансові аспекти діяльності установи, а «борг» може відображати економічні питання, які вирішувалися Канцелярією. Термін «поліція» демонструє зростання з середини 19 ст., можливо, через посилення функцій поліції у цей період.

Ще одним важливим моментом є зниження частоти використання деяких термінів, таких як «призначення» та «прохання», у пізніх десятиліттях, що може вказувати на зменшення обсягу відповідних видів діяльності або зміну акцентів у роботі Канцелярії.

Узагальнюючи, графік ілюструє еволюцію тематики документів Канцелярії протягом майже століття. Основні тенденції, зокрема зростання адміністративного листування й акцент на питаннях міського управління та безпеки, відображають соціально-економічні та політичні зміни у регіоні. Це підтверджує важливість фонду як джерела для вивчення історії адміністративного управління Півдня України.

Окрему увагу було приділено візуалізації результатів аналізу. Хмара слів яка у вебсервісі Voyant Tools представлена режимом під назвою «TermsBerry» допомогла, який у виокремити найпоширеніші терміни, які характеризують діяльність канцелярії.

вживаються основні терміни, та визначити мовні зв'язки між ними. Основні елементи таблиці подаються у таких значеннях: Term (Термін): ключове слово, для якого проводиться аналіз співживання, Collocate (Колокат): терміни, які найчастіше зустрічаються поруч із ключовим словом, Count (context) (Частота в контексті): кількість разів, коли колокат з'являвся разом із ключовим терміном у тексті, Count (Частота): кількість появ ключового терміна в усьому корпусі текстів. Функція Corpus Collocates дозволяє аналізувати структурні та семантичні взаємозв'язки між словами у текстах, сприяючи глибшому розумінню їхнього контексту.

Аналіз колокацій дозволяє дослідникам зрозуміти взаємозв'язки між ключовими темами корпусу текстів. Він демонструє, як певні адміністративні процеси, такі як листування або стягнення боргів, були пов'язані з конкретними структурами (міською адміністрацією, поліцією тощо). Це підкреслює цінність такого аналізу для вивчення соціально-економічних та адміністративних практик у досліджуваній період. Так на рисунку ми бачимо, що слово «міською» співживається з «поліцією» 1796 разів, що вказує на часту взаємодію міської адміністрації з поліцією. Аналогічно, слово «листування» має кілька значних колокацій, таких як «міською» (1473 рази) та «поліцією» (1264 рази), що підтверджує адміністративний характер документів корпусу. Слово «стягнення» у поєднанні з «боргу» (515 разів) відображає акцент на фінансових питаннях.

Завдяки використанню Voyant Tools вдалося отримати структурований огляд змісту фонду, виділити ключові терміни і теми, а також простежити їхню динаміку. Це забезпечило нове розуміння матеріалів фонду, які відображають адміністративну, соціальну та економічну діяльність у межах регіону. Аналіз створив основу для подальшого вивчення документів і більш детального дослідження їхнього історичного значення.

Аналіз текстів фонду висвітлив основні типи документів, які домінували у діяльності установи. Серед них ключову роль відіграє листування, яке згадується 5019 разів. Цей вид документів свідчить про активну комунікацію між різними відомствами та рівнями влади, забезпечуючи оперативний обмін інформацією та координацію дій.

Приписи, яких зафіксовано 1244 згадки, представляють акти, спрямовані на забезпечення виконання розпоряджень. Ці документи вказують на важливість регулювання адміністративної діяльності. Рапорти, що згадуються 920 разів, відображають звітність про виконання завдань або стан справ, тоді як обіжники (453 згадки) використовувалися для внутрішньої координації через циркулярні документи.

Укази, які зустрічаються 315 разів, є відображенням офіційних рішень вищих органів влади. Повідомлення (216 згадок) фіксують важливі сповіщення про події чи зміни, тоді як накази (99 згадок) демонструють чіткість інструкцій для виконання

завдань. Подання (84 згадки) розкривають аспект затвердження рішень через офіційні пропозиції чи запити.

☐ Contexts ☐ Bubblelines ☒ Collocates				
	Term	Count	Collocate	Count (context)
☐	міською	2119	поліцією	1796
☐	поліцією	2003	миколаївською	1669
☐	листування	5019	миколаївською	1645
☐	листування	5019	міською	1473
☐	міською	2119	листування	1473
☐	листування	5019	поліцією	1264
☐	поліцією	2003	листування	1264
☐	листування	5019	миколаївським	604
☐	стягнення	1164	боргу	515
☐	надання	1187	дозволу	456
☐	боргу	618	стягнення	391
☐	листування	5019	міським	388
☐	листування	5019	херсонським	359
☐	рапорт	920	миколаївського	330
☐	листування	5019	думою	320
☐	листування	5019	губернатора	317
☐	листування	5019	військового	317
☐	стягнення	1164	справа	296
☐	поліцією	2003	стягнення	295
☐	стягнення	1164	поліцією	295
☐	стягнення	1164	приватного	290
☐	листування	5019	миколаївського	281
☐	міською	2119	стягнення	275
☐	стягнення	1164	міською	275
☐	надання	1187	відомостей	272
☐	листування	5019	миколаїв	271
☐	листування	5019	головою	265
☐	стягнення	1164	миколаївською	263
☐	листування	5019	внутрішніх	257
☐	рапорт	920	миколаївської	251
☐	листування	5019	департаментом	238
☐	призначення	603	справа	230
☐	листування	5019	губернатором	229

Рис. 4. Візуалізація «Колокації»¹⁷
(складено програмою Voyant Tools на основі даних автора)

¹⁷ *Collocates* можна перекласти українською як «співвживання». *Колокації* – це слова, які найчастіше зустрічаються поруч із ключовим терміном у тексті або корпусі текстів. Вони відображають лінгвістичні та семантичні зв'язки між термінами та допомагають зрозуміти контекст їх використання. Аналіз колокацій дозволяє ідентифікувати сталі словосполучення, тематичні взаємозв'язки або функціональні аспекти використання ключових слів у текстах.

Розпорядження (72 згадки) є важливим інструментом для реалізації завдань, а протоколи (43 згадки) фіксують записи засідань і прийнятих рішень колегіальних органів. Інструкції (8 згадок) і доповіді (8 згадок) демонструють структуровані підходи до інформування та виконання завдань, тоді як звернення (2 згадки) підкреслюють формалізований характер апеляцій до вищих органів влади.

Цікаво, що слово «регламент» у досліджуваних документах не зустрічається, що може свідчити про незначну або іншу форму оформлення таких матеріалів у даному контексті. Аналіз цих типів документів надає цінний матеріал для глибшого розуміння адміністративних практик і функцій установи у визначений період.

Частотність цих слів також допомагає визначити, які саме аспекти роботи канцелярії були найбільш документованими. Висока присутність слів, пов'язаних із «поліцією» (2 003) та «міською» (2 119), свідчить про значний обсяг справ, які стосувалися правопорядку та безпеки у регіоні. Аналогічно, часті згадки про «управу» (154) та «міське управління» (262) підтверджують тісний зв'язок адміністрації з питаннями місцевого самоврядування.

Адміністративні документи також демонструють структуру ієрархії управління, де укази та накази виступають засобами директивного впливу, а протоколи та доповіді відображають колегіальність ухвалення рішень. Ця категорія документів надає важливу інформацію для вивчення управлінських процесів та адміністративної культури Південної України у 19 ст.

Аналіз ключових термінів надає не лише уявлення про зміст фонду, але й відкриває перспективи для детальнішого дослідження окремих тематичних напрямів, які відігравали важливу роль у роботі канцелярії та житті Миколаєва 19 ст.

Документи військової тематики, які входять до складу фонду, відображають багатогранний характер діяльності, пов'язаної з організацією оборони, управлінням військовими підрозділами, а також плануванням і звітністю щодо військових заходів. Вони містять різні форми офіційної документації, зокрема звіти, накази, розпорядження, листування та матеріали, що стосуються мобілізації, фортифікації та забезпечення військових ресурсів.

Для аналізу цієї категорії було застосовано розширений набір ключових слів, таких як «військовий», «адміралтейський», «командувач», «оборона», «фортеця», «флот», «гарнізон» та інші. Серед найчастотніших термінів виділяється «військов*» із 3 484 згадками, що охоплює питання організації військових підрозділів та їхньої дислокації. Терміни, пов'язані з морськими операціями, наприклад, «адмірал*» (184 згадки), свідчать про значення портів і флоту для оборони регіону. Слово «командир» з'являється 310 разів, підкреслюючи роль військового керівництва в управлінні. Натомість терміни, пов'язані з оборонними заходами, як-от «оборон*» (7 згадок) або «форт*» (46 згадок), фіксують лише окремі аспекти цієї діяльності.

Серед документів цієї категорії домінують звіти про стан оборонних об'єктів, листування щодо забезпечення військових ресурсів і накази про мобілізацію.

Висока частота звітів і листування свідчить про необхідність регулярного обміну інформацією між різними військовими структурами. Водночас низька присутність стратегічних та оперативних документів може бути пов'язана з локальним характером військової активності або особливостями архівування матеріалів.

Аналіз військових документів розкриває важливі аспекти обороноздатності регіону та його військової організації у 19 ст. Ці матеріали є ключовим джерелом для вивчення не лише структур управління, але й процесів мобілізації, забезпечення ресурсами та модернізації фортифікацій. Вони надають унікальну можливість простежити, як формувалася та підтримувалася оборона в умовах тогочасної адміністративної системи.

Документи, що стосуються інфраструктури та будівництва, представляють важливе джерело для вивчення матеріального розвитку регіону у 19 ст. Вони охоплюють інформацію про зведення та реконструкцію об'єктів, таких як дороги, мости, порти та громадські споруди, висвітлюючи зусилля влади щодо модернізації регіональної інфраструктури. Ця документація відображає прагнення до забезпечення економічної та соціальної активності шляхом створення та покращення фізичної інфраструктури.

Для дослідження цієї категорії було використано ключові терміни, які окреслюють основні напрями робіт. Слово «будівництво*» згадується 101 раз, що вказує на значну увагу до проектів і звітів про зведення нових об'єктів. Поняття «дороги*» з'являється 6 разів, акцентуючи увагу на плануванні й утриманні дорожньої мережі. Часті згадки термінів, пов'язаних із портовою діяльністю, таких як «порт» (496 згадок) і «порту» (205 згадок), свідчать про ключову роль портової інфраструктури в економічному житті регіону. Слово «мост*» фігурує 27 разів, відображаючи процеси будівництва та реконструкції мостів, а «споруд» згадується 77 разів, підкреслюючи важливість створення будівель для громадських потреб.

Матеріали цієї категорії висвітлюють процеси урбанізації та технічної модернізації. Значна увага приділялася створенню транспортних шляхів, портових об'єктів і громадських споруд, які слугували базою для економічного зростання та соціального розвитку. Документи інфраструктури та будівництва відкривають перед дослідниками унікальну перспективу на організацію та реалізацію будівельних проектів у контексті розвитку регіону.

Економічні документи відкривають широкий спектр інформації про фінансову діяльність, управління податковою системою, розвиток промисловості та сільського господарства у регіоні. Вони також містять дані про торгівлю, митні процедури та фінансове планування, які відігравали вирішальну роль у забезпеченні економічного зростання. Ці матеріали є свідченням прагнення до створення стабільної економічної основи, яка сприяла розвитку як окремих секторів, так і регіону в цілому.

Серед ключових слів, що використовувалися для аналізу, слово «податк*» згадується 33 рази, що відображає документи, присвячені збору та розподілу

податків. Слово «фінанс*» має 70 згадок і вказує на звіти про фінансовий стан і планування. Термін «промислов*» зустрічається 27 разів, що свідчить про документи, пов'язані з розвитком промислових підприємств. Сільське господарство представлено лише двома згадками, що може свідчити про недостатнє збереження відповідної документації або специфіку її формулювання. Натомість торгівля займає значне місце з 205 згадками, акцентуючи увагу на товарообігу та митних операціях, тоді як слово «митниц*» зустрічається 44 рази, що відображає документи про регулювання митних зборів та обігу товарів.

Аналіз цих матеріалів демонструє, що акцент робився на податковій політиці, фінансовому плануванні та підтримці промисловості як ключових складових економічної стабільності регіону. Документи цієї категорії розкривають механізми економічного управління та є важливим джерелом для вивчення соціально-економічних процесів 19 ст.

Документи фонду, які можна віднести до цієї категорії, розкривають питання, пов'язані з охороною здоров'я, боротьбою з епідеміями, регулюванням санітарного стану, організацією карантинних заходів і функціонуванням медичних установ у регіоні. Вони також висвітлюють зусилля з надання соціальної допомоги вразливим групам населення й ухвалення адміністративних рішень, спрямованих на забезпечення громадського добробуту. Особливий акцент зроблено на фінансуванні медицини, організації медичних послуг і запобіганні поширенню небезпечних хвороб.

Частотний аналіз ключових слів у документах відображає пріоритетність окремих аспектів цієї діяльності. Зокрема, слово «здоров*» зустрічається 24 рази, що свідчить про увагу до заходів з охорони здоров'я населення. Слово «епідем*» має 25 згадок і вказує на документи, присвячені боротьбі з інфекційними захворюваннями. «Карантин» згадується 154 рази, підкреслюючи важливість функціонування карантинних зон і постів, які стали ключовим інструментом у запобіганні поширенню епідемій. Санітарні заходи представлені 39 згадками слова «санітарн*», а слово «холер*» зустрічається 10 разів, що відображає протиепідемічні заходи під час спалахів цієї хвороби. Водночас «лікар» має 431 згадку, що свідчить про активну роль медичного персоналу в санітарних і карантинних заходах.

Цікавим є повна відсутність згадок про «ліки», що може свідчити про проблеми з постачанням медикаментів або про те, що це питання не було акцентовано в документах і не відносилось до кола контролю Канцелярією. «Госпітал*» згадується лише 8 разів, що може вказувати на обмеженість великих медичних установ у регіоні або їхній периферійний статус у системі охорони здоров'я. Також відсутність згадок про «благодійність» чи «медперсонал» може свідчити про специфіку архівного матеріалу або про те, що ці аспекти не були основною темою документів.

Документи фонду «Канцелярія Миколаївського військового губернатора» є безцінним джерелом для вивчення боротьби з епідеміями, організації санітарної служби та надання соціальної допомоги у 19 ст. Значна увага приділяється карантинним заходам і санітарному стану, що свідчить про усвідомлення влади важливості цих питань для забезпечення стабільності регіону. Водночас низька частота згадок про медикаменти та інші аспекти медицини підкреслює обмеженість висвітлення деяких тем у документах, залишаючи простір для подальших досліджень регіональної соціальної політики та медичного забезпечення того часу.

Документи, присвячені освіті та навчальним закладам, розкривають питання організації освітнього процесу, створення й діяльності шкіл, бібліотек і спеціалізованих установ. У цьому контексті особливу увагу приділено функціонуванню різноманітних навчальних закладів, таких як єврейські школи, парафіяльні училища, ремісничі класи та заклади для підготовки фахівців. Ці матеріали відображають зусилля влади та громад щодо поширення освіти як основи соціального і культурного розвитку регіону в 19 ст.

Аналіз ключових слів у документах вказує на певні акценти освітньої політики. Слово «школ*» зустрічається 37 разів, що свідчить про значний інтерес до створення та функціонування початкових навчальних закладів. «Гімназ*» має 50 згадок і демонструє активний розвиток середньої освіти, особливо жіночих і Маріїнських гімназій. «Бібліо*» згадується 29 разів, підкреслюючи увагу до підтримки та розвитку книжкових фондів як важливого елементу освітнього середовища. Водночас «учні» фігурують у документах 14 разів, що відображає певну зацікавленість у питаннях чисельності й успішності учнів. Цікаво, що згадки про «училище» з'являються лише 4 рази, а «хедер» і «університет» згадуються один і 12 разів відповідно. Це може свідчити про специфіку збережених документів або обмежений розвиток вищої освіти в регіоні.

Вказані документи висвітлюють значну роль освітніх ініціатив у формуванні соціального та культурного середовища регіону. Різноманіття навчальних закладів, представлених у документах, включаючи єврейські школи, парафіяльні училища та спеціалізовані класи, свідчить про прагнення до інклюзивності й адаптації освітньої системи до потреб різних спільнот. Водночас відсутність згадок про вищі навчальні заклади підкреслює домінування початкової та середньої освіти, що було характерним для регіону в 19 ст. Ці матеріали є важливим джерелом для вивчення еволюції освітньої системи та її ролі у суспільному житті.

Документи, присвячені правоохоронній діяльності, розкривають питання забезпечення громадського порядку, боротьби зі злочинністю та взаємодії поліції з адміністративними органами регіону. Вони ілюструють роль поліції у підтримці стабільності та регулюванні суспільних відносин, а також акцентують увагу на її функціях із нагляду за дотриманням законів, запобігання правопорушенням і забезпечення безпеки.

Аналіз ключових слів дозволяє краще зрозуміти структуру та спрямованість роботи правоохоронних органів. Слово «поліц*» зустрічається 4 275 разів, що підкреслює центральну роль поліції у місцевому управлінні. «Порядок» згадується 362 рази, вказуючи на значну увагу до питань регулювання поведінки населення та підтримання громадського порядку. Слово «арешт» фігурує у 249 документах, що свідчить про активну участь правоохоронців у кримінальних справах. Водночас «нагляд» згадується 252 рази, підкреслюючи важливість контролю за дотриманням законів і розпоряджень.

Примітно, що слова «слідство» та «карний» не зустрічаються у документах, а «злочин*» має лише 12 згадок. Це може свідчити про специфіку формулювання документів або про акцент на адміністративних аспектах роботи поліції, а не на розслідуванні серйозних злочинів. Відсутність згадок про «безпек*» може також вказувати на обмежене висвітлення загальних питань безпеки в архівних джерелах.

Справи фонду Канцелярії дають цінне уявлення про механізми підтримки правопорядку у 19 ст. Вони демонструють важливість поліції як ключового інструменту адміністративного управління, акцентуючи увагу на її ролі у регулюванні суспільного життя. Разом із тим, низька частота згадок про профілактичні заходи чи карний розшук підкреслює обмеження архівних матеріалів у висвітленні цієї сфери діяльності, але залишає простір для інтерпретації особливостей правоохоронної системи того часу.

Документи фонду є унікальним джерелом для вивчення діяльності органів місцевої влади та їхньої взаємодії з населенням і центральною адміністрацією. Вони висвітлюють ключові аспекти регулювання економічного, соціального та культурного життя регіону, акцентуючи увагу на рішеннях, пов'язаних із благоустроєм, розвитком інфраструктури, організацією громадських послуг і підтримкою місцевих ініціатив.

Аналіз частоти ключових слів підкреслює важливі аспекти цієї діяльності. Найбільшу кількість згадок має слово «міськ*» (5 323), що свідчить про активну участь місцевої адміністрації в управлінні регіоном і містом. Слово «громад» зустрічається 411 разів, вказуючи на значну роль громад у вирішенні місцевих питань. Водночас «благоустр*» має лише 5 згадок, що може свідчити про обмеженість матеріалів, які безпосередньо стосуються покращення міського середовища (ймовірно, це питання більше було у веденні місцевих органів самоврядування, які зорганізувалися у 60-х роках 19 ст.). Слово «вибори» з'являється у документах 141 раз, підкреслюючи специфіку формування місцевої влади. Низька частота цього слова може свідчити про централізований характер політичного управління у 19 ст., або обмежений доступ до документів, які висвітлюють цей аспект. Ця категорія документів демонструє важливість активної участі громад у прийнятті рішень, що впливали на розвиток регіону. Основний акцент зроблено на питаннях благоустрою, планування місцевого бюджету й

організації громадських послуг, що є відображенням соціально-економічних і культурних реалій того часу. Документи місцевого самоврядування надають цінний матеріал для розуміння еволюції управління та формування традицій самоврядування, які закладали основи сучасної адміністративної культури.

Документи категорії «Торгівля» є свідченням активного економічного життя регіону, відображаючи процеси організації товарообігу, регулювання митних зборів, підтримки торгових маршрутів і розвитку ринкової інфраструктури. Ці матеріали демонструють ключову роль торгівлі у формуванні економічної інтеграції регіону як у межах імперії, так і у міжнародному контексті.

Частота ключових слів дає змогу виокремити основні напрями торгівельної активності. Слово «торгів*» згадується 205 разів, що свідчить про значний інтерес до організації товарообігу. Згадки про «ринк» (22) і повна відсутність слова «ринок» можуть вказувати на специфіку формулювань у документах або обмеженість акценту на локальних ринках у збережених матеріалах. Водночас слово «базар» зустрічається 44 рази, що відображає популярність місцевих торгових майданчиків, а «ярмар*» згадується 7 разів, підкреслюючи сезонний характер деяких торгових заходів.

Низька частота згадок про експорт та імпорт може свідчити про локалізований характер торговельної діяльності, де основна увага приділялася внутрішньому ринку та організації локальних торговельних подій. Водночас це може бути наслідком специфіки збережених документів, які не завжди акцентували увагу на міжнародних аспектах торгівлі.

Документи фонду розкривають економічні зв'язки регіону та його роль у загальноімперській системі торгівлі. Основна увага у матеріалах приділяється регулюванню митних зборів, організації ярмарків і розвитку ринкової інфраструктури. Вони надають цінний матеріал для аналізу економічної історії регіону, його комерційних практик та адаптації до ринкових умов 19 ст. Вони висвітлюють процеси ухвалення правових рішень, розгляд судових справ, а також відображають правову культуру й основи судового устрою тієї епохи.

Аналіз частоти ключових слів дає змогу побачити основні напрями роботи судової системи. Слово «суд» згадується 1145 разів, що свідчить про значну кількість матеріалів, присвячених організації судових засідань і функціонуванню судових установ. Термін «право» зустрічається 137 разів, акцентуючи увагу на юридичних відносинах і застосуванні правових норм у регіоні. Значну частку займають документи про судові позови, яких нараховано 140 згадок, що підкреслює активність у розгляді цивільних і кримінальних справ. Водночас «вирок» згадується 30 разів, що відображає кінцеві рішення у судових процесах. Інші важливі терміни, такі як «закон» (32 згадки), демонструють зв'язок судових процесів із нормативною базою того часу. Відсутність згадок про «апеляцію» може свідчити про специфіку судової практики або особливості архівного збереження документів. Ці матеріали дозволяють відтворити структуру судового устрою, характер юридичних відносин і

роль суду у забезпеченні правопорядку. Вони акцентують увагу на важливості закону та судових інституцій у регулюванні відносин між громадянами, водночас вказуючи на обмежену кількість даних про апеляційні та касаційні процеси. Документи цієї категорії є унікальним джерелом для вивчення історії правової культури та судового устрою у регіоні в 19 ст.

Проаналізовані документи висвітлюють багатогранний процес розвитку культурного життя та організації дозвілля у регіоні 19 ст. Вони охоплюють діяльність театрів, бібліотек, музичних і хорових колективів, а також проведення святкових і соціальних заходів, які були невід'ємною частиною громадського життя.

Частотний аналіз ключових слів дозволяє окреслити основні напрями культурної активності. Зокрема, слово «театр» зустрічається 52 рази, що свідчить про популярність театральних постановок і роль театру як осередку громадського та культурного життя. Музичні ініціативи згадуються 13 разів, відображаючи інтерес до концертів і виступів оркестрів та хорів. Документи містять 12 згадок про «артистів», що підкреслює важливість персоналій у культурному просторі. Свята, як форма спільного дозвілля, згадуються 6 разів, а загальне поняття «культура» лише раз, що може вказувати на специфіку формулювання документів чи особливості тогочасної термінології. Такі матеріали підкреслюють роль громадських ініціатив у підтримці й розвитку культурних традицій. Театри та бібліотеки слугували не лише розважальними, а й освітніми центрами, сприяючи популяризації літератури, музики та театрального мистецтва. Документи також висвітлюють організацію святкових подій, які об'єднували громаду, сприяючи формуванню спільної ідентичності.

Матеріали фонду надають унікальні можливості для дослідження соціокультурного розвитку регіону. Вони ілюструють, як громадські заходи та культурні установи впливали на повсякденне життя, збагачували суспільство та формували його духовні цінності.

Опис № 1 фонду № 356 «Канцелярія Миколаївського військового губернатора», що зберігається у Центральному державному історичному архіві України (м. Київ), налічує 476 справ, які охоплюють період 1850–1900 років. Цей комплекс документів дає змогу детально вивчити ключові аспекти адміністративної, політичної та соціальної діяльності військового губернатора в умовах другої половини 19 ст. Його контент-аналіз наразі є складним для реалізації за допомогою програмних засобів. Це зумовлено тим, що опис фонду був підготовлений у 1966 р. та існує лише у друкованому вигляді. В межах цього фонду значиться один опис, що містить 475 одиниць зберігання. Таким чином, автоматизована обробка даних фонду потребує значних зусиль для адаптації тексту до машиночитаних форматів або створення нового цифрового опису з високим рівнем точності та деталізації змісту справ.

Серед матеріалів, що можна виокремити при безпосередньому ознайомленні із матеріалами вказаного фонду, виділяються об'єкти Міністерства внутрішніх

справ і Департаменту поліції, листування з Херсонським губернським жандармським управлінням, Канцелярією Новоросійського та Бессарабського генерал-губернатора, штабом Одеського військового округу та Миколаївською міською поліцією. Документи стосуються різних аспектів роботи, зокрема розшуку осіб, видачі паспортів для виїзду закордон, встановлення нагляду за діячами культури, такими як М. Тобілевич (Садовський) та І. Тобілевич (Карпенко-Карий). Зокрема, значна увага приділяється питанням посилення поліцейського контролю за друкарнями, бібліотеками та книжковими крамницями (особливо у 1884 р., час набуття популярності народницького руху та революційних рухів терористичного характеру).

Особливий інтерес викликають справи, дотичні до сфери освіти. Серед них документи про нагляд за неблагонадійними студентами (справи 91, 110, 113, 144), контроль за приватними уроками (справа 73) та перевірку благонадійності викладачів, висунутих на нагородження орденами (справа 323). Вказані документи, що носили на той час переважно секретний характер, демонструють важливість ролі військового губернатора у забезпеченні правопорядку, регулюванні громадського життя та підтримці суспільної стабільності. Вони є унікальним джерелом для вивчення суспільно-політичних процесів другої половини XIX ст. у Південній Україні.

Висновки. Контент-аналіз архівного фонду «Канцелярія Миколаївського військового губернатора» дозволяє визначити ключові питання адміністративної, військової, соціально-економічної та культурної діяльності Південної України у 19 ст., що фігурують у цьому документальному комплексі. Документи фонду відображають різноманітні функції установи, від регулювання міського управління до боротьби зі злочинністю, організації освітнього процесу та забезпечення інфраструктурного розвитку.

Особливу цінність становить можливість інтеграції традиційних методів дослідження з інноваційними інструментами науки про дані. Використання цифрового інструментарію, зокрема Voyant Tools, дозволило здійснити детальний контент-аналіз, що виявив тематичні пріоритети діяльності канцелярії, частотність ключових термінів і хронологічні тренди. У результаті контент-аналізу архівного фонду «Канцелярія Миколаївського військового губернатора» було виділено основні тематичних категорій документів, які відображають ключові аспекти діяльності Канцелярії військового губернатора. Зокрема, це стосується регулювання фінансів, організації охорони здоров'я, культурного життя, правоохоронної діяльності та торгівлі. Кожна з цих категорій розкриває окремий аспект діяльності канцелярії та відображає широкий спектр соціально-економічних і культурних процесів, характерних для регіону у 19 ст. Виділення цих категорій дозволяє структурувати матеріали фонду та сприяє поглибленому вивченню їхнього історичного значення. Наприклад, найбільшу частотність у корпусі мають терміни «листування», «міський», «поліція» (у різних відмінках), що

підтверджує домінування адміністративних і правоохоронних питань у діяльності установи.

Аналіз тематичних блоків фонду підтвердив важливість комплексного підходу до вивчення документів, включаючи автоматизовану обробку текстів. Виявлені ключових тематичних напрямів діяльності Канцелярії демонструють її багатогранний вплив на розвиток регіону. Проведене дослідження підкреслює важливість впровадження сучасних цифрових методів в архівознавчі практики, що дозволяє ефективніше працювати з великими масивами даних. Це сприяє не лише глибшому розумінню історичних процесів, але й розширює можливості для міждисциплінарних досліджень, інтегруючи методи історії, соціології, економіки та науки про дані.

Проведене дослідження також демонструє перспективність використання програмного забезпечення для контент-аналізу, таких як Voyant Tools, у роботі з архівними описами. Це дозволяє архівістам і дослідникам ефективніше обробляти великі масиви даних, систематизувати інформацію та виявляти ключові тенденції у змісті документів. Такий підхід може бути масштабований і застосований до аналізу інших фондів, що сприятиме як науковій інтерпретації архівних джерел, так і популяризації цифрових інструментів в архівознавстві.

Застосування таких методів сприяє розширенню можливостей для міждисциплінарних досліджень, інтегруючи методологічний інструментарій цифрових технологій, історії та джерелознавства, архівознавства.

REFERENCES

- Levchenko, L.L., et al. (Eds.). (2010). *Derzhavotvortsy Mykolaivshchyny vid Hryhoriia Potomkina do Mykoly Kruhlova* [State Builders of Mykolaiv Region from Hryhorii Potomkin to Mykola Kruhlov]. Mykolaiv: Shamrai P.M. Publishing [in Ukrainian].
- Levchenko, L.L. (2006). *Istoriia Mykolaivskoho i Sevastopolskoho viiskovoho hubernatorstva (1805–1900): Navchalnyi posibnyk* [History of Mykolaiv and Sevastopol Military Governorate (1805–1900): A Textbook]. Mykolaiv: MDGU Publishing House [in Ukrainian].
- Kartuzov, K. (2024). Navchalni zaklady Mykolaieva u dokumentakh fondu «Kantseliariia Mykolaivskoho viiskovoho hubernatora» (Derzhavnyi arkhiv Mykolaivskoi oblasti) [Mykolaiv Educational Institutions in the Documents of the Fund ‘Mykolaiv Military Governor Office’ (State Archives of the Mykolaiv Region)]. *Antiquities of Lukomorie*, 4, 20–31. DOI: <https://doi.org/10.33782/2708-4116.2024.4.278> [in Ukrainian].
- Kartuzov, K.M. (2024). Formuvannia fondu «Kantseliariia Mykolaivskoho viiskovoho hubernatora» u Derzhavnomu arkhivi Mykolaivskoi oblasti [Formation of the ‘Office of the Mykolaiv Military Governor’ Fund in the State Archive of Mykolaiv Region]. In *Istoriia Ukrainy ta Yevropy v konteksti zberezhenia yevropeiskykh tsinnosti*: International Scientific Conference (November 8, 2024, Mykolaiv). Mykolaiv: ChNU Publishing House, 125–127 [in Ukrainian].
- Kostenko, N.V. & Ivanov, V.F. (2003). *Dosvid kontent-analizu: Modeli ta praktyky* [Experience of Content Analysis: Models and Practices]. Kyiv: Center for Free Press [in Ukrainian].
- Biletska, T.V. (2016). Kontent-analiz yak metod doslidzhennia istorychnykh dzherel (na osnovi analizu publikatsii hazety «Klio» – drukovanoho orhanu istorychnoho fakultetu Kam'ianets-

Podilskoho natsionalnoho universytetu imeni Ivana Ohienka) [Content Analysis as a Method of Researching Historical Sources (Based on the Analysis of Publications in the 'Clio' Newspaper – the Print Organ of the Historical Faculty of Kamianets-Podilskyi National University named after Ivan Ohienko)]. *Osvita, nauka i kultura na Podilli*, 23, 354–360 [in Ukrainian].

Saltan, N.M. (2011). Vykorystannia kontent-analizu v doslidzhenniakh z istorii proftekhnosvity [Using Content Analysis in the Study of the History of Vocational Education]. *Zbirnyk naukovykh prats [Kharkivskiy natsionalnyi pedahohichnyi universytet imeni H.S. Skovorody]. Serii: 'Istoriia ta heohrafiia'*, 41, 143–146 [in Ukrainian].

Descriptions of pre-1917 act records // State Archive of Mykolaiv Region. Retrieved from: <https://archive.mk.ua/nda/funds-until-1917/> [in Ukrainian].

Central State Historical Archive of Ukraine, Kyiv. Internal archive of the institution. Case of Fund No. 356 [in Ukrainian].

State Archive of Mykolaiv Region. Internal archive of the institution. Case of Fund No. 230 [in Ukrainian].